

Албул М.М.

*студентка факультету психології, політології та соціології
Національного університету «Одеська Юридична Академія»*

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Девіантна поведінка є досить значною проблемою сучасного суспільства. Це певна сукупність дій «...індивіда або групи, яка не відповідає загальноприйнятим нормам, внаслідок чого відбувається порушення цих норм» [2, с. 91]. Проблема девіантної поведінки знаходиться у центрі уваги з початку існування соціології. До наукового обігу поняття девіантної поведінки було введено французьким класиком Емілем Дюркгаймом. Існує багато видів девіантної поведінки у суспільстві. Одним із різновидів політичної девіації є корупція.

На думку М. Логачева: «У соціології корупція розглядається як дисфункціональне явище, патологія суспільства, що породжує у ньому уродливі форми взаємовідносин між людьми. Згідно з таким підходом корупційне поводження посадових осіб визначається як девіантна поведінка, яка проявляється у нелегітимному використанні соціальних благ. У основі такого соціологічного розуміння феномену корупції лежать теорія раціональної бюрократії М. Вебера та структурно-функціональний підхід і теорія соціальної аномії Т. Парсонса і М. Мертона» [4, с. 89].

Корупція є однією із найбільших проблем сучасного суспільства. Це явище існує з того моменту, як з'явилася перша держава, та як відомо, остаточно цей феномен викоринити ще не вдалось. Хоча деякі держави завдяки антикорупційним схемам мали змогу зменшити масштаби корупції, але з часом з'являлись нові форми, методи та засоби її прояву. Як зазначає Ф. Фукуяма: «З політичного погляду корупція підриває легітимність політичних систем, даючи елітам альтернативні до справжнього

демократичного вибору способи утримання влади. Коли люди сприймають авторитарні уряди як ефективніші, ніж корумповані демократичні, то це шкодить перспективам демократії. Проте явище, якому дали назву "корупція", містить широкий спектр поведінки, економічні та політичні наслідки якої сильно різняться. Вражає те, що попри всі академічні зусилля у вивченні корупції досі нема загальноновживаної термінології для різних форм корупції. Перш ніж взятися за корупцію, ми потребуватимемо певної концептуальної ясності щодо того, що це таке, і як це співвідноситься з більш широкою проблемою доброго уряду» [6].

Корупція зустрічається у будь-яких політичних та економічних системах та є складовою устрою використання суспільства бюрократичними структурами. «До політичної корупції відносяться дії, що пов'язані з політичною сферою: виборчий процес, законотворчий, приватизаційний, бюджетний. Визначення та характеристика політичної корупції єдині в тому, що це явище притаманне всім державам світу і є невід'ємним атрибутом публічної влади. Володіння адміністративною владою є водночас можливістю для зловживання нею в будь-якій формі» [1, с. 72].

В умовах демократичного політичного режиму корупція поступово стає другорядним явищем, яке не має потужного впливу, або ж стає більш-менш контрольованим явищем. Це відбувається через відкритість політичної системи, активність мас медіа та громадянського суспільства. Вплив мас медіа полягає у тому, що «Засоби масової інформації в сучасному політичному процесі постають не лише як провідник інформації, але і як інстанція «називання» та інтерпретації подій. ЗМІ, завдяки своїм величезним можливостям впливу і охоплення аудиторії, створюють не лише думки про події. Вони роблять з події новину, і, поміщаючи дію в символічний простір, інтерпретуючи її, відтворюють подію» [7].

Саме мас медіа здатні створити інформаційні умови щодо

усвідомлення громадянами небезпеки політичної корупції та сприйняття її як різновиду девіантної поведінки.

Іноді корупція стає невід'ємною частиною державного та громадського життя, така ситуація виникає за умови наявності у суспільстві нестримного користолюбства. «Політична корупція - це посадові зловживання суб'єктів, наділених політичною владою (політичних і державних діячів, публічних службовців вищого рівня), спрямовані на досягнення політичних цілей (утримання та зміцнення влади, розширення владних повноважень) та/або з метою збагачення» [3, с. 67].

Як зазначає В. Асафайло: «Боротьбу з корупцією проводять держави практично всіх типів. Більше того, усі держави змушені тією чи іншою мірою боротися з нею. Якщо звернутися до передвиборних програм кандидатів на пост Президента України, то майже кожний претендент приділяє велику увагу цьому питанню, натомість жодний не пропонує ґрунтовного плану протидії корупції» [5, с. 774].

Проблема сучасного суспільства полягає в тому, що корупція стає для нас повсякденністю. Вона поширена практично у всіх сферах життєдіяльності людини.

Психологічні передумови корупційних проявів можна умовно розділити на ті, які притаманні державним службовцям різних ланок влади. Це зумовлено особистим життєвим та службовим досвідом, посадовими можливостями названих категорій державних службовців, наявністю інформації та доступом до неї при виконанні завдань, пов'язаних зі службовою діяльністю, різним соціальним статусом цих категорій у суспільстві, а відповідно до цього наявністю різних соціальних потреб.

Треба зазначити, що для різних категорій державних службовців рівень корупції різний. Тобто, для працівників середньої ланки управління матеріальне забезпечення важливіше, ніж для вищої. Керівники вищої ланки забезпечені краще, тому вони більш зацікавлені в прийнятті рішень, які

мають юридичні наслідки, та наданні вказівок підлеглим, тому можна зробити висновок, що корупційні прояви у даної категорії державних службовців характеризуються владно- розпорядчою діяльністю.

Причиною скоєння таких противоправних дій є різною. Окрім матеріальних причин, також присутні питання вирішення проблем та задоволення інтересів не тільки особистих, а також і впливових осіб. Слід визнати той факт, що наслідки від корупційних діянь, які вчинюються державними службовцями нижчої ланки, суттєво відрізняються від наслідків таких правопорушень посадових осіб вищих ланок.

На мою думку, феномен корупції, як девіантної поведінки полягає в тому, що кожен розуміє той факт, що політична корупція - це негативне явище. Але, водночас, викоринити його повністю практично неможливо. Корупція засуджується у суспільстві, у мас медіа, кожен громадян скаржиться на те, як корупція негативно впливає на його становище, усвідомлює наскільки це руйнує усі соціальні інститути. Саме у сформований громадській думці щодо необхідності подолання політичної корупції, як різновиду девіантної поведінки є джерело оптимізму щодо можливості вирішення цієї складної соціальної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Андрійко О. Ф. Правові засоби протидії корупції // Часопис Київ. університету права. - 2007. - № 4. - С. 3-8.
2. Гидденс Э. Социология / Энтони Гидденс. - М. : Эдиториал УРСС, 1999.
3. Деріга В.В. Політична корупція: визначення та особливості // Наукові праці. Серія «Політологія», 2009. Том 110. - Випуск 97. - С. 72-76.
4. Логачев М. Г. Корупція як форма девіантної поведінки персоналу правоохоронних органів / М. Г. Логачев - Київ: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2015.

5. Суспільство ХХІ століття: крізь призму історії до сьогодення [матеріали Звітної всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів «Протидія політичній корупції у передвиборних програмах П. Порошенка та В. Зеленського» 18 травня 2019 р.]. - Одеса: НУ «ОЮА», 2019 - 911 с.

6. Фукуяма Ф. Що таке корупція і як з нею боротися / Френсіс Фукуяма

7. Яковлев Д. В. Роль засобів масової інформації в конструюванні політичної реальності : [автореферат дисертації [електронний ресурс]/ Денис Вікторович Яковлев. - Одеса: НУ «ОЮА», 2003. - 16 с. - Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/1656>